

Her Zaman Hatırlanacak Fakat Asla Kutlanmayacak Bir Devrim*

Lawrance W. Reed

İktisadî Eğitim Vakfı (Foundation for Economic Education) Başkanı

Çeviren: Emre Turku

Eski Sovyetler Birliği'nin propaganda aracı, Vladimir Lenin'i iktidara getiren ve 74 yıllık Komünist Parti yönetimini doğuran önemli olay, onlarca yıldır "Büyük Ekim Sosyalist Devrimi" olarak anıldı. Bugünlerde onun yüzüncü yıldönümünün arifesindeyiz.

Bu kutlanması gereken bir yıldönümü değildir.

Saygın insanlar için 1917 Rus trajedisini anmaya değer hiçbir şey yoktur. Ancak onunla ilgili her şey hatırlanmaya değer ve önemli dersler içeriyor. Yüzyıl önce iktidara yükselen ideoloji tarafından yapılan katliam, insanın günah tarihinde benzersiz bir kötülük olarak sonsuza kadar durmalıdır.

49 yıl önce, Sovyetlerin Çekoslovakya'ya saldırısı sırasında ilk kez bir özgürlük aktivisti oldum. Kısmen kişisel sebeplerden dolayı, bu asırlık önemli olayın bir şekilde söz edilmeden geçip gitmesine izin veremezdim.

20. Yüzyılda Sovyet rejimi ve diğer diktatörler yaklaşık 100 milyon mağdur ortaya çıkardı fakat onların acı ve fedakârlık hikayeleri için yeterince adalet uygulanıp, makale, kitap ve ciltlerce koleksiyon oluşturulabildi mi? Tabii ki hayır. Bu sınırlılığı göz önünde bulundurarak size bu 100 milyondan sadece ikisi hakkında bazı şeyler anlatarak not etmeyi tercih ettim. Onların isimleri Gareth Jones ve Boris Kornfeld.

Gareth Richard Vaughan Jones 13 Ağustos 1905'te Galler'de doğdu. Anne ve babası, her ikisi de orta sınıf eğitimcilerdi ve oğullarının mümkün olan en iyi eğitimi almasında kararlıydılar. 25 yaşına geldiğinde genç Gareth, Wales Üniversitesi ve Cambridge Üniversitesi Trinity Koleji'nden Fransızca, Almanca ve Rusça'da dereceler kazandı. Eski İngiliz Başbakanı David Lloyd George

Liberal Düşünce Dergisi, Yıl: 22, Sayı: 88, Güz 2017, ss. 159-163.

* "A Revolution to Always Remember but Never Celebrate", Foundation for Economic Education, www.fee.org,

16 Ekim 2017

onu derhal, 25 yaşındaki birisi için olağanüstü bir görev sayılabilecek, Dışişleri danışmanı olarak atadı.

Gareth, dünya onun istirdyesiydi diye düşünmüş olmalı. Çok geçmeden uluslararası saygınlığa sahip bir gazeteci olacağını ve 30. yaş gününden önce öleceğini biliyordu.

Jones, 1930'ların başında Stalin'in Sovyetler Birliği için iki bilirkşi heyetinde görevler üstlendi. Gözlemleri hakkında büyük Batılı gazetelerde çeşitli ve önemli makaleler yayınladı. Mart 1933'teki üçüncü ziyaretinden önce, o zaman 15 Sovyet cumhuriyetinden birisi olan Ukrayna'daki şartlar hakkında güvenilir bilgiler toplamıştı, bunlar korkunçtu. Mart 1933'te kendisi için üçüncü bir görev bulmaya karar verdi ve bunu planladı.

Kaçınılmaz bir yolculuktan bir ay önce, Jones, Almanya'daki yetkililer tarafından Frankfurt'taki siyasî bir mitinge katılmak için davet edildi. Adolf Hitler ocak ayında Şansölye seçilmişti. 27 Şubat'ta Reichstag'ın yakılmasından 3 gün önce, Jones, Adolf Hitler ve Joseph Goebbels ile miting için kalkan uçağa katılan bir avuç insandan biriydi. Yakında "Führer" in mantosunu/mantle üstlenecek olan adamın popüler dalkavukluğuna tanık oldu ve ilerde sorunlar olacağını hissetti. Jones, daha sonra, eğer o gün Hitler ve Goebbels'in içinde olduğu uçak düşmüş olsaydı Avrupa'nın tarihinin çok farklı olacağını yazdı.

Almanya'daki görevinin ardından Jones, mart ayında Moskova'ya geçti. Buradan Ukrayna'ya seyahet etmek yasaktı fakat yine de bu, Sovyet yetkililerinden kaçıp oraya ulaşmasını önlemedi. Gördükleri ve duydukları onu dehşete düşürmüştü. Ay sonunda Berlin'e geri döndü ve bunları dünyaya rapor etti. *New York Evening Post*, İngiltere'nin *Manchester Guardian*'ında yayınlanan makalede ve diğer raporlarında şöyle yazdı:

Köyler ve on iki kolektif çiftlik boyunca yürüdüm. Her yerde, "Ekmek yok. Ölüyoruz." diye haykırıyorlardı. Karadeniz bölgesinden geçtim çünkü bir zamanlar en zengin çiftlik arazisiydi ve muhabirlerin neler olduğunu görmek için oraya girmeleri yasaklanmıştı.

Trende bir komünist, kıtlık olduğunu inkâr etti. Bir tükürük hokkasındaki erzağımdan yediğim ekmeğin kabuğunu fırlattım. Köylü hemcinsim olan bir yolcu aç bir kurt gibi onu yedi. Hokkada bir portakal soyup attım ve köylü tekrar yakaladı ve bir çırpıda yedi. Komünist sakinleşmişti.

Önceden iki yüz tane şu anda ise yalnızca altı tane öküzün bulunduğu bir köyde kaldım. Köylüler sığır yemi yiyordu ve sadece bir aylık erzakları kalmıştı. Birçok insanın şimdye kadar açlıktan öldüğünü bana söylediler. İki asker hırsız tutuklamak için geldi. Onlar gece yolculuğuna karşı beni uyardı çünkü "açlıktan ölmek üzere olan" çok fazla çaresiz insan varmış.

"Ölümü bekliyoruz" beni karşıladı. "Güneye kadar git. Orada hiçbir şeyleri yok. Birçok ev şimdye kadar ölmüş olan insanların boş evleriydi." ağladılar.

Jones, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin en iğrenç olayına gezintiye çıktı: 1932-33 Holodomor (Ukrayna Soykırımı). Terör-Kıtlığı ve Ukrayna Soykırımı olarak da bilinen, kasıtlı olarak yapılan, insan yapımı, planlanan, 4 ile 10 milyon arasında insanın hayatına kasteden bir felaket. Stalin'ten sonra Komünist memurlar tarımın mecburi ortak kullanımını için Ukrayna direncini ezmeyi tasarladı. Milyonların ölümünden iki yıl sonra, Stalin bir konuşmasında "Hayat düzeldi, yoldaşlar. Hayat daha eğlenceli olacak." dedi.

Tarihçi Timothy Snyder, *Bloodlands: Europe Between Hitler and Stalin* adlı kitabında felaket boyunca yaygın bir yamyamlık olduğuna işaret etmiştir.

Hayatta kalmak hem ahlâkî hem de fiziksel bir mücadeleydi. Kadın bir doktor Haziran 1933'te arkadaşına henüz yamyam olmadığını yazdı fakat "mektubum sana ulaşana kadar olmaya-çağırma emin değilim" diye ekledi. İlk önce iyi insanlar öldü: Hırsızlık yapmayı veya hayat kadını olmayı reddedenler kendilerini öldürdü. Başkalarına yiyecek verenler öldü. Ceset yemeyi reddedenler öldü. Arkadaşlarını öldürmeyi reddedenler öldü. Yamyamlığa direnen ebeveynler çocukları yamyamlık yapmadan önce öldü.

27 yaşında Gareth Jones, kötü bir üne sahip Ukrayna kıtlığını dünyada ortaya çıkaran ilk gazeteci oldu. Bugün güvenilir olmayan kişiler, meydana gelen şeyi inkâr eder. Fakat Mart 1933'te Jones ifşa ettiği şeylerin, tecrübeli ve saygın gazetecilerden kınamayla karşılaşmasına şok olmuştu.

İnkârcıların elebaşı, *New York Times*'in muhabiri ve Sovyet sempatzanı Walter Duranty'di. 31 Mart'ta Duranty, *The Times*'de, Jones'un raporunun uydurma olduğunu iddia eden bir yazı kaleme aldı. Kremlin kaynaklarını bile aktardı (sanki güvenilirmiş gibi), Jones düpedüz yalancı olarak etiketlendi.

Duranty, ne Jones'a karşı suçlamalarından dolayı özür diledi ne de onun "kıtlık yoktur" propagandasını çektii. Daha sonra Sovyetler Birliği'nin "kapsamı" için Pulitzer Ödülü kazandı. Onlarca yıl sonra, *The Times*, onun makalelerinin "bu gazetede bulunan en kötü haberlerden" olduğunu kabul etti. Duranty, Vladimir Lenin'in "kullanışlı ahmaklar" diye küçümseyerek etiketlediği klasik bir örnekti. (Bu arada onlar rahatsız edici çoklukta hâlâ meydandalar. Sosyolog Paul Hollander'ın çalışmalarında onlar hakkında daha çok şey öğrenebilirsiniz.)

Moskova, Ukrayna'nın isteklerine karşı Jones'un oraya girmek için bir yol bulduğu gerçeğini küçümsemişti. Koşulları dünyaya duyurması onu resmi olarak kara listeye soktu. Sovyet Dışişleri Bakanı Maxim Litvinov (Jones Moskova'da kendisiyle röportaj yapmıştı), Lloyd George'a özel bir mektup yazarak ona, meslektaşısı Jones'un Sovyetler Birliği'ne tekrar girmesine asla müsaade edilmeyeceğini bildirdi.

İki yıl sonra Jones ve bir Alman gazeteci çalkantılı durumdaki Çin'deki olaylarda yakalandı. Haydutlar tarafından esir alındılar. Alman gazeteci, iki gün içinde serbest bırakıldı fakat Jones on altı gün daha tutuldu. 12 Ağustos 1935'te -30. yaş gününden bir gün önce- Jones, esrarengiz bir şekilde vurularak öldürüldü. Bir BBC belgeselinde ileri sürüldüğü gibi, Sovyet gizli polislerinin bu cinayeti işlediğine dair kanıt çok güçlüdür.

Jones'un öldürülmesinden iki hafta sonra David Lloyd George, genç arkadaşına hayranlığını dile getirdi:

Dünyanın bu kısmı çatışan bir entrika kazanıdır, bu yahut diğer ilgili menfaat sahipleri muhtemelen Mr. Gareth Jones'un neler olup bittiği hakkında çok şey bildiğini biliyorlardı. O, problem olan yabancı topraklarda neler olduğunu öğrenmek arzusunda idi ve araştırmasının izinde risk almaktan kaçınmadı. Ben her zaman çok fazla risk almasından korktum. Gözlemlerinden hiçbir şey kaçırmazdı ve elde ettiği bazı gerçekler olduğunda yolundan dönmesine engel olunmasına müsaade etmezdi. Önemli şeyleri elde etmekte neredeyse yanılmaz bir becerisi vardı.

Gareth Jones, cesur haberlerinin doğruluğunun kanıtlandığını göremedi fakat anısı bugün Ukrayna'da ulusal bir kahraman olarak kutlanmaktadır.

Aynı şekilde Boris Nicholayevich Kornfeld doğduğunda kimse tam olarak biliyor gibi görünmüyordu. Hayatta çok büyük bir şekilde etkilenmiş ve belki de kurtulmasına da yardımcı olmuş olan bir adamın -şu an için kısaca Mr. X olarak adlandırmama izin verin- ünlü bir kitabındaki birkaç paragraf olmasaydı bugün onun hakkında hiçbir şey bilemeyebilirdik.

1940'ların sonlarında biliyoruz ki Kornfeld, Sibirya'da kötü bir üne sahip olan zorunlu çalışma kampı Ekibastuz'da mahkûm olarak hapsedilmişti. Kornfeld bir doktordu ve bazen diğer mahkûmlara bakması emredilirdi. O bir Yahudiydi fakat görünürde kamptaki Hıristiyan mahkûmların inanç ve sabrından çok etkilenmiş ve inancını değiştirmişti. Kendisi için büyük bir risk olan Hıristiyanlık hakkındaki düşüncelerini diğerlerine söylemek için güçlü bir zorunluluk hissetti.

Mr. X, ünlü kitabında, Dr. Kornfeld ile karşılaşması hakkında şöyle yazar:

Bir ameliyattan sonra kamp hastanesinin cerrahi servisinde yatıyordum. Hareket edemiyordum. Çok şiddetli ateşim vardı fakat bununla birlikte düşüncelerim dalgınlığımı dağıtmadı, tüm akşam boyunca karyolamın yanına oturup benimle konuşan Dr. Boris Nikolayevich Kornfeld'e minnettarım. Işık söndürülürdü bu yüzden gözlerim acımazdı. Serviste başka kimse yoktu.

Hevesli bir şekilde bana Yahudilikten Hıristiyanlığa dönüşünün uzun hikayesini anlatırdı. Sözlerindeki heyecandan yeni dönüşümüne olan inanca şaşırıyordum.

Birbirimizi çok az tanıyoruz ve tedavimden sorumlu birisi değildi fakat burada onun duygularını paylaşabileceği hiç kimse yoktu. Kibar ve iyi huylu birisiydi. Onda ne kötü bir şey gördüm ne de hakkında kötü bir şey biliyorum. Bununla birlikte onu kontrol ederdim çünkü iki ay kışladaki hastane içinde yaşar dışarıya çıkmazdı. Kendisini bu iş yerine kapatırdı ve kamp etrafında dolaşmaktan kaçınırdı.

Bu boğazının kesilmesinden korktuğu anlamına geliyordu. İspiyoncularun boğazlarının kesilmesi son zamanlarda kampımızda moda olmuştu. Bu bir etkiye sahiptir. Fakat sadece ispiyoncuların boğazlarının kesildiğini kim garanti edebilirdi ki? Bir mahkûm, iğrenç bir kinle yerleşim olayında onun boğazını kesmişti. Bu yüzden Kornfeld'in hastaneye kendisini hapsedmesi onun bir ispiyoncu olmasına tam olarak kanıt değildir.

Geç oldu. Bütün hastane uykudaydı. Kornfeld hikayesini bitirmişti. Onun yüzünü göremiyordum. Pencereden sadece çevrenin ışıklarının yansımaları geliyordu. Koridordaki kapı sarı bir elektrikli ışıkla parlıyordu. Fakat ürperdiğim sesinde gizemli bilgiler vardı.

Onlar Boris Kornfeld'in son sözleriydi. Sessizce yakındaki servislerden birisine gitti ve yatmak için yere uzandı. Herkes uyudu. Konuşabileceği kimse yoktu. Ben de uyumaya gittim.

Sabah koridordaki koşuşturma ve yürüyüşlerden uyandım, hastabakıcılar Kornfeld'i ameliyathaneye taşıyorlardı. Uyurken sopayla kafasına sekiz darbe almıştı. Ameliyat masasında bilinci geri döndürülemeden öldü.

Bu kelimeleri kaleme alan Mr. X “ünlü” birisi miydi? 20. Yüzyılın en büyük edebi ve tarihi çalışmalarından biri olan, daha sonra ölümsüzleştirilmiş “*Gulag Takımadaları*” adlı kitabın yazarı olan on yıllık bir mahkûm Aleksandr Solijenitsin'den başkası değildir. İlerde Nobel ödülünü kazanan Solijenitsin tanındı. Kornfeld'in korkunç koşullara dayanmasındaki kararlılığı onun zihni ve nüktedanlığında anahtar rol oynadı. *Gulag* müsveddesi kaçırıldı ve 1973'te Batı'da basıldıktan sonra Sovyet Sosyalizmi'nin “işçi sınıfı” cenneti efsanesi patladı.

Boris Kornfeld yalnız değildi. O, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin diğer 80 veya 90 veya 100 milyon kurban gibi gerçek bir insandı. Adı, ailesi, planları ve tutkuları, hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları, sevinci ve kederi vardı. Şükürler olsun ki az bir merhametten daha fazlasına sahipti. Hakikati ve ilham kaynağını paylaştı ve onun acısını çekti. Fakat başka birinin ruhuna yönlendirilen cesaretinde inanmamız için iyi bir sebebimiz var: O gerçekten bir Şeytan İmparatorluğu'nun sona ermesine yardım etti.

Gareth Jones, eminim ki, bu sonuçtan çok memnun olurdu.

Solijenitzin'in daha sonraki ifadeleri uygun bir sonuca varmamı sağladı. Onlar hakkında düşünün:

Her tür sosyalizm insan ruhunun tahribine ve insanlığı ölüme eşitlemeye öncülük eder.

Yıllar boyunca farklı yerlerde, sosyalizm, birçok Batılı düşünürü göre adalet cennetinin bir türü olduğu kabul edilse de, onun kendi içinde tutarlı bir şekilde bürokratik açgözlülük, yolsuzluk ve para hırsı gibi aslında tam bir zorlama olduğunu ve zorlamanın yardımı olmadan uygulanamayacağını kanıtlamak zorunda kaldım

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi birinci dereceden bir felaketti. Bunun için hiçbir mazeret üretmeyelim. Asla.